

Analiza značenja obrta i slobodnih zanimanja u razvoju drvne struke

Analysis of the Importance of Crafts and Freelance Businesses in the Development of Wood Industry

Prethodno priopćenje · Preliminary paper

Prispjelo – received: 16. 9. 2008.

Prihvaćeno – accepted: 28. 10. 2008.

UDK: 630*79

SAŽETAK • U radu su prikazani struktura prihoda i zaposlenosti obrta i slobodnih zanimanja u djelatnostima prerada drva i proizvoda od drva (DD20) te proizvodnja namještaja (DN36) za Republiku Hrvatsku. Prikazani podaci obuhvaćaju razdoblje od godine 2002. do 2006, i to za svaku županiju posebno, kao i za cijelu državu. Ukupni rezultati stavljeni su u omjer s prihodima poduzeća tih industrijskih grana. Također su prikazani i trendovi u broju registriranih poduzeća te obrta i slobodnih zanimanja.

Rezultati istraživanja pokazuju da je posljednje godine došlo do znatnog smanjenja prihoda obrta i slobodnih zanimanja u promatranim industrijskim granama. Zamjetan je i trend smanjenja ukupnog broja obrtnika koji se bave proizvodnjom proizvoda od drva i namještaja u posljednjoj istraživanoj godini. Unatoč tome, ukupne vrijednosti prihoda i zaposlenosti u preradi drva i proizvodnji namještaja imaju sve veće vrijednosti tijekom promatranih godina.

Ključne riječi: prerada drva, proizvodnja namještaja, obrti, slobodna zanimanja

ABSTRACT • The paper presents the structure of revenue and employment in crafts and freelance businesses in timber and timber products processing (DD20) and furniture manufacture (DN36) of the Republic of Croatia. The data refer to the period from 2002 to 2006 and are presented separately for each county and for the state as a whole. The overall results are juxtaposed in relation to the revenue of the companies in these industrial branches. Trends in the number of registered companies, as well as crafts and freelance businesses are also presented.

According to the research results, there was a significant decrease in the revenue of crafts and freelance businesses in the monitored industrial branches in the last year. There was also a falling trend in the total number of craftsmen engaged in wood products and furniture manufacture in the last year of investigation. Despite this, total revenue and employment values in timber processing and furniture manufacture show a rising trend during the monitored years.

Keywords: timber processing, furniture manufacture, crafts, freelance business

¹ Autori su izvanredni profesori na Šumarskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska. ² Autorice su zaposlene u Agenciji za podršku informacijskim sustavima i informacijskim tehnologijama (APIS IT d.o.o.), Zagreb, Hrvatska.

¹ The authors are associate professors at the Faculty of Forestry, University of Zagreb, Croatia. ² The authors are employed with the Agency for Information Systems and IT Support (APIS IT d.o.o.), Zagreb, Croatia.

1. UVOD
1 INTRODUCTION

U posljednjem razdoblju poprilično se aktivno raspravlja o značenju drvne struke, i to putem različitih vrsta pokazatelja poslovanja poduzeća za preradu drva i proizvodnju namještaja. Uz pomoć tih pokazatelja najčešće se govori o zaposlenosti, prihodima, rashodima, broju poduzeća koja se bave određenim djelatnostima (Motik i dr., 2007; Motik i dr., 1998). Stječe se dojam da su obrti i slobodne djelatnosti u preradi drva i proizvodnji namještaja gotovo zanemarene. S obzirom na to da i te gospodarske

grane ostvaruju znatne prihode i zaposlenost, one su važne i zbog vrlo visoke fleksibilnosti u poslovanju zbog malog broja zaposlenih po jednom obrtu i mogućnosti relativno brze prilagodbe na tržištu u ovisnosti o potražnji kupaca (Crnković-Stumpf, 1998; Schmithüsen i dr., 2003). Obrti i slobodna zanimanja u budućnosti bi mogli dobivati sve veće značenje zbog očekivanog okrupnjavanja poduzeća i njihova okretanja prema malim dobavljačima koji će svojom fleksibilnošću i brojem biti mnogo konkurentniji pri izradi određenih poluproizvoda negoli veća poduzeća (Mihić, 2006).

Tablica 1. Vrijednosti prihoda (u tis. kn) obrta i slobodnih zanimanja za preradu drva i proizvodnju namještaja po županijama
Table 1 Revenue values (in thousands of kuna) of crafts and freelance businesses for timber processing and furniture manufacture by county

Županija / County	Godina / Year									
	2002.		2003.		2004.		2005.		2006.	
	DD20	DN36	DD20	DN36	DD20	DN36	DD20	DN36	DD20	DN36
Grad Zagreb/City of Zagreb	46 165	62 632	58 090	75 005	61 698	77 887	52 593	90 225	42 430	70 822
Zagrebačka/Zagreb	50 501	18 979	55 874	21 763	66 450	21 697	64 939	28 486	55 724	17 153
Krapinsko-zagorska Krapina-Zagorje	36 997	6 910	44 437	8 807	53 797	11 047	57 370	10 774	43 193	5 561
Sisačko-moslavačka Sisak-Moslavina	18 362	7 050	18 152	10 938	21 198	7 983	23 870	9 585	20 213	7 536
Karlovačka/Karlovac	14 966	9 318	17 809	9 919	21 098	9 616	25 871	7 749	24 006	10 774
Varaždinska/Varaždin	26 915	9 928	29 076	11 152	31 574	12 088	31 428	15 063	23 967	19 081
Koprivničko-križevačka Koprivnica-Križevci	6 038	8 531	6 680	6 850	9 290	5 087	11 716	5 334	9 692	5 714
Bjelovarsko-bilogorska Bjelovar-Bilogora	14 598	1 350	15 718	1 298	13 903	1 111	15 727	1 233	15 365	1 730
Primorsko-goranska Primorje-Gorski kotar	24 989	27 021	30 107	30 965	44 493	26 249	52 143	27 684	33 723	26 521
Ličko-senjska/Lika-Senj	3 317	2 250	4 085	1 970	2 919	2 459	4 237	1 076	3 921	716
Virovitičko-podravska Virovitica-Podravina	15 111	1 783	15 802	2 031	20 810	2 025	23 343	2 100	16 821	3 940
Požeško-slavonska Požega-Slavonia	5 248	1 006	5 175	2 097	5 313	1 893	7 319	1 979	5 782	2 237
Slavonsko-brodsko Slavonia-Brod	20 753	31 550	24 590	30 003	29 502	30 013	34 361	37 007	25 849	16 631
Zadarska/Zadar	19 941	9 712	27 747	10 192	35 908	12 338	36 876	12 751	11 867	9 736
Osječko-baranjska Osijek-Baranja	20 002	8 454	21 527	13 516	26 054	16 345	30 567	17 722	15 730	11 196
Šibensko-kninska Šibenik-Knin	3 118	5 944	3 183	5 409	3 303	7 346	4 469	7 079	6 114	8 108
Vukovarsko-srijemska Vukovar-Srijem	13 343	8 204	14 972	9 158	14 092	7 788	13 847	8 967	13 818	8 537
Splitsko-dalmatinska Split-Dalmatia	12 671	29 217	11 125	34 514	12 450	38 183	14 684	48 809	13 133	38 815
Istarska/Istria	20 581	19 304	25 144	18 595	28 223	20 335	29 389	22 917	36 570	24 454
Dubrovačko-neretvanska Dubrovnik-Neretva	8 624	4 913	9 963	5 862	15 558	8 294	13 629	10 243	5 122	9 916
Medimurska/Medimurje	25 052	3 134	27 003	3 743	29 070	1 967	29 506	1 821	26 657	2 647
Ukupno RH/Total R.C.	407 290	277 190	466 259	313 788	546 702	321 752	577 883	368 603	449 697	301 823

Kako su podaci o poduzećima za preradu drva i proizvodnju namještaja navedeni u Državnom zavodu za statistiku, podaci o poslovanju obrtnika i osoba koje se bave slobodnim zanimanjem potječu od Ministarstva financija. Podaci su obrađeni u Centru za analizu i obradu podataka, a na temelju obrade godišnjih prijava poraza na dohodak od obrta i slobodnih zanimanja.

2. METODA RADA 2 METHODS

Za potrebe ovog rada analizirani su podaci o prihodima, zaposlenosti i broju obrta te slobodnih zanimanja od 2002. do 2006. godine (Anić i dr., 1999), i to posebno za djelatnost prerade drva (DD20), a posebno za djelatnost proizvodnje namještaja (DN36). Podaci su analizirani po županijama tako da se mogu analizirati odnosi među pojedinim regijama (Gulin i dr., 2004). Nadalje, analizirani podaci obrta i slobodnih zanimanja stavljeni su u omjer s podacima koji ostvaruju poduzeća za preradu drva i proizvodnju namještaja, tako da su prikazani trendovi udjela obrta i slobodnih zanimanja u ukupnoj proizvodnji koju ostvaruje drvna struka, kao i u ukupnoj zaposlenosti po godinama.

3. REZULTATI ISTRAŽIVANJA 3 RESULTS

U tablici 1. prikazana je struktura prihoda koju ostvaruju obrti i slobodna zanimanja iz djelatnosti prerade drva i proizvodnje namještaja. Podaci su prikazani po županijama od 2002. do 2006. godine. Na temelju tih podataka vidljivo je da očekivano najveće prihode ostvaruju obrti i slobodna zanimanja sjeverozapadnog dijela Hrvatske i grada Zagreba. Trend pokazuje povećanje proizvodnje i za djelatnost prerade drva i za proizvodnju namještaja do 2005. godine, dok je 2006. godine vidljivo znatno smanjenje proizvodnje.

U skladu s podacima o ostvarenim prihodima obrta i slobodnih zanimanja u razdoblju od 2002. do 2006. godine očekivano je došlo i do smanjenja zaposlenosti u promatranim djelatnostima 2006. godine (tabl. 2). Vidljivo je da se više od polovice zaposlenih u obrtima i slobodnim zanimanjima nalazi u gradu Zagrebu i sjeverozapadnom dijelu Hrvatske, s tim da je veći udio tog područja u djelatnosti prerade drva negoli u djelatnosti proizvodnje namještaja.

Tablice 3. i 4. pokazuju ukupne vrijednosti prihoda za Republiku Hrvatsku, te se može uočiti stalno

Tablica 2. Zaposlenost obrta i slobodnih zanimanja za preradu drva i proizvodnju namještaja po županijama
Table 2 Employment in crafts and freelance businesses for timber processing and furniture manufacture by county

Županija / County	Godina / Year									
	2002.		2003.		2004.		2005.		2006.	
	DD20	DN36	DD20	DN36	DD20	DN36	DD20	DN36	DD20	DN36
Grad Zagreb/City of Zagreb	264	353	301	370	315	392	278	419	192	280
Zagrebačka/Zagreb	338	80	326	81	349	92	348	91	283	68
Krapinsko-zagorska/Krapina-Zagorje	243	71	250	76	274	97	268	34	178	18
Sisačko-moslavačka/Sisak-Moslavina	99	47	119	61	126	53	111	51	96	53
Karlovačka/Karlovac	94	54	91	52	98	55	131	52	121	50
Varaždinska/Varaždin	172	64	180	60	195	59	166	63	134	67
Koprivničko-križevačka/Koprivnica-Križevci	58	28	80	22	87	22	63	17	71	16
Bjelovarsko-bilogorska/Bjelovar-Bilogora	81	6	87	7	72	8	82	7	81	5
Primorsko-goranska/Primorje-Gorski kotar	125	97	131	114	162	115	153	105	120	94
Ličko-senjska/Lika-Senj	18	6	16	7	18	6	23	2	25	2
Virovitičko-podravska/Virovitica-Podravina	119	9	102	6	158	7	200	17	93	23
Požeško-slavonska/Požega-Slavonia	52	4	54	7	42	6	47	5	29	7
Slavonsko-brodsko/Slavonia-Brod	154	167	173	195	201	199	162	234	130	92
Zadarska/Zadar	83	58	110	53	123	57	118	59	65	33
Osječko-baranjska/Osijek-Baranja	133	80	153	99	148	100	139	86	106	59
Šibensko-kninska/Šibenik-Knin	14	21	17	32	20	31	25	33	27	40
Vukovarsko-srijemska/Vukovar-Srijem	99	40	89	54	86	50	64	51	73	51
Splitsko-dalmatinska/Split-Dalmatia	59	161	55	185	48	192	51	166	53	169
Istarska/Istria	140	89	116	90	123	89	122	87	150	82
Dubrovačko-neretvanska/Dubrovnik-Neretva	28	18	33	26	48	28	31	38	24	39
Međimurska/Međimurje	204	16	195	18	218	17	217	9	206	12
Ukupno RH/Total R.C.	2 577	1 469	2 678	1 615	2 911	1 675	2 799	1 626	2 257	1 259

Tablica 3. Vrijednosti prihoda u preradi drva (djelatnost DD20)**Table 3** Revenue values in timber processing (business activity DD20)

Vrijednosti za Republiku Hrvatsku (u tis. kn) Values for the Republic of Croatia in thousands of kuna	Godina / Year				
	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.
Poduzeća / Companies	2 620 554	2 773 710	3 179 617	3 215 564	3 665 370
Obrti i slobodna zanimanja / Crafts and freelance businesses	407 290	466 259	546 702	577 883	449 697
Ukupno / Total	3 027 844	3 239 969	3 726 319	3 793 447	4 115 067
Udio obrta i slobodnih zanimanja u ukupnoj vrijednosti proizvodnje (u %) / Share of crafts and freelance businesses in the total production value (in %)	13,5	14,4	14,7	15,2	10,9

Tablica 4. Vrijednosti prihoda u proizvodnji namještaja (djelatnost DN36)**Table 4** Revenue values in furniture manufacture (business activity DN36)

Vrijednosti za Republiku Hrvatsku (u tis. kn) Values for the Republic of Croatia in thousands of kuna	Godina / Year				
	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.
Poduzeća / Companies	2 272 183	2 576 366	2 673 032	2 770 901	3 238 459
Obrti i slobodna zanimanja / Crafts and freelance businesses	277 190	313 788	321 752	368 603	301 823
Ukupno / Total	2 549 373	2 890 154	2 994 784	3 139 504	3 540 282
Udio obrta i slobodnih zanimanja u ukupnoj vrijednosti proizvodnje (u %) / Share of crafts and freelance businesses in the total production value (in %)	10,9	10,9	10,7	11,7	8,5

povećanje proizvodnje poduzeća za preradu drva i proizvodnju namještaja. Za razliku od poduzeća, u obrtima i slobodnim zanimanjima smanjuje se proizvodnja posljednje promatrane godine. To se odražava i na udio obrta i slobodnih zanimanja u ukupnoj proizvodnji Republike Hrvatske. Stoga je vidljivo da udio obrta i slobodnih zanimanja u ukupnoj proizvodnji pada za nekoliko postotnih bodova 2006. godine u odnosu prema 2005. godini. Razlog smanjenju proizvodnje zasigurno je jednim dijelom i zatvaranje pojedinih obrta i slobod-

nih zanimanja te otvaranje poduzeća za preradu drva i proizvodnju namještaja.

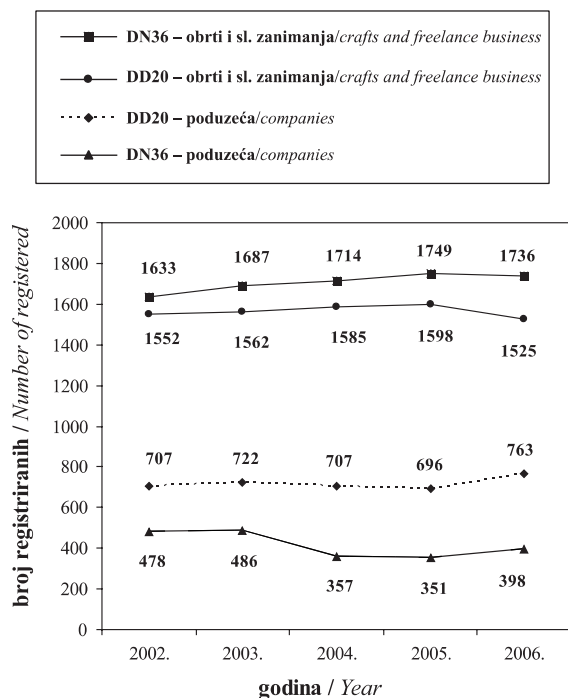
Zaposlenost u poduzećima za preradu drva i proizvodnju namještaja svake godine raste, što je vidljivo iz tablica 5. i 6. U obrtima i slobodnim zanimanjima smanjio se udio u ukupnoj zaposlenosti za preradu drva s, primjerice 20,9%, koliko je iznosio 2003. godine na 14,9% 2006. godine. U proizvodnji namještaja taj je udio smanjen s 13,7%, koliko je iznosio 2004. godine, na 9,9% 2006. godine.

Tablica 5. Broj zaposlenih u preradi drva (djelatnost DD20)**Table 5** Employment in timber processing (business activity DD20)

Vrijednosti za Republiku Hrvatsku Values for the Republic of Croatia	Godina / Year				
	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.
Poduzeća / Companies	11 520	10 121	11 584	11 404	12 845
Obrti i slobodna zanimanja / Crafts and freelance businesses	2 577	2 678	2 911	2 799	2 257
Ukupno / Total	14 097	12 799	14 495	14 203	15 102
Udio obrta i slobodnih zanimanja u ukupnoj zaposlenosti (u %) / Share of crafts and freelance businesses in total employment (in %)	18,3	20,9	20,1	19,7	14,9

Tablica 6. Broj zaposlenih u proizvodnji namještaja (djelatnost DN36)**Table 6** Employment in furniture manufacture (business activity DN36)

Vrijednosti za Republiku Hrvatsku Values for the Republic of Croatia	Godina / Year				
	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.
Poduzeća / Companies	11 200	10 348	10 563	10 507	11 446
Obrti i slobodna zanimanja / Crafts and freelance businesses	1 469	1 615	1 675	1 626	1 259
Ukupno / Total	12 669	11 963	12 238	12 133	12 705
Udio obrta i slobodnih zanimanja u ukupnoj zaposlenosti (u %) / Share of crafts and freelance businesses in total employment (in %)	11,6	13,5	13,7	13,4	9,9

Slika 1. Broj registriranih poduzeća te obrta i slobodnih zanimanja u RH od 2002. do 2006. godine

Figure 1 Number of registered companies, and crafts and freelance businesses in the Republic of Croatia from 2002 to 2006

Slika 1. prikazuje broj registriranih poduzeća, obrta i slobodnih zanimanja u Republici Hrvatskoj od 2002. do 2006. godine. Trendovi upućuju na to da je znatno povećan broj registriranih poduzeća za preradu drva te obrta i slobodnih zanimanja koji se bave proizvodnjom namještaja. Nasuprot tome, posljednjih je godina primjetno smanjenje broja registriranih obrta i slobodnih zanimanja na području prerade drva te poduzeća za proizvodnju namještaja.

4. ZAKLJUČAK 4 CONCLUSION

Na temelju istraženih podataka o prihodima, zaposlenosti i broju registriranih poduzeća te obrta i slobodnih zanimanja moguće je zaključiti da obrti i slobodna zanimanja ostvaruju znatne udjele u proizvodnji namještaja i preradi drva, kao i u zaposlenosti.

Očekivano je znatno veći broj registriranih obrta i slobodnih zanimanja u odnosu prema broju poduzeća koje se bave promatranim djelatnostima. Razlog je mnogo veći broj zaposlenih u poduzećima, u kojima prosjek zaposlenosti po poduzeću na razini Republike Hrvatske iznosi 22 zaposlenika.

S obzirom na to da je zamjetno značajno smanjenje zaposlenosti te prihoda obrta i slobodnih zani-

manja 2006. godine, odnosno posljednje istraživane godine, moguće je zaključiti da bi takva zanimanja svakako trebala poticati i država i lokalna zajednica, ponajprije zbog fleksibilnosti proizvodnje, relativno niskih ulaganja u proizvodnju, stručnosti te posebnih znanja i vještina obrtnika i umjetnika.

Da bi poduzeća bila konkurentna na domaćemu i stranom tržištu, posebna bi pozornost trebala biti usmjerena na zahtjeve kupaca koji su s vremenom postali sve veći. Pritom mogu biti presudni znanje i vještine obrtnika i osoba koje se bave slobodnim zanimanjem.

5. LITERATURA 5 REFERENCES

1. Anić, V.; Mahović-Komljenović, M. 1999: Poslovanje obrtnika i osoba koje obavljaju samostalnu djelatnost, *Slobodno poduzetništvo* 6 (23/24): 5-73.
2. Crnković-Stumpf, B. 1998: Analiza procjene i pretvorbe poduzeća iz djelatnosti obrtništva, *Ekonomski pregled* 49 (7/8): 783-793.
3. Gulin, D.; Tušek, B.; Žager, L. 2004: Poslovno planiranje, kontrola i analiza, Zagreb, Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika.
4. Mihić, M. 2006: Buying behavior and consumption: social class versus income, *Management* 11 (2): 77-92.
5. Motik, D.; Pirc, A. 2007: Tržište namještaja i ostalih drvnih proizvoda Republike Hrvatske do 2006. godine, *Šumarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu*, Zagreb.
6. Motik, D.; Figurić, M. 1998: Calculation methods and their influence upon the business of a company, 1. Vedec-ká konferencia s medzinárodnou účasťou Nové trendy v systémoch riadenia podnikov, Herľany, 123-127.
7. Schmithüsen, F.; Kaiser, B.; Achmidhauser, A.; Mellinghoff, S.; Kammerhofer, A.W. 2003: *Unternehmerisches Handeln in der Wald und Holzwirtschaft – Betriebswirtschaftliche Grundlagen und Managementprozesse*, Deutscher Betriebswirte-Verlag, Gernsbach, Germany.
8. *** 2008: Statističko izvješće o obradi godišnjih prijava poreza na dohodak od obrta i slobodnih zanimanja od 2002. do 2006. godine, Porezni vjesnik, Zagreb.

Corresponding address:

Associate Prof. DARKO MOTIK, PhD

Department for Production Organization
Faculty of Forestry
University of Zagreb
Svetošimunska 25
HR-10000 Zagreb
Croatia
E-mail: motik@sumfak.hr